

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКИ

Методичні вказівки

СУМИ 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет харчових технологій

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКИ
(ОК)

для здобувачів 2 - курсу
ОНП «Харчові технології»
ступінь вищої освіти «Доктор філософії»

СУМИ 2025

УДК 378.147:37.091.33(076)

П 69

Укладачі: Мельник О.Ю., к.т.н., доцент кафедри технології харчування,
Середа О.Г., д.ф., ст. викладач кафедри технології харчування,
Мазуренко І.К., д.т.н., професор кафедри технології харчування.

П 69 Методичні вказівки щодо педагогічної практики: для здобувачів 2 курсу СВО «Доктор філософії» ОНП «Харчові технології» / уклад. О.Ю. Мельник, О.Г. Середа., І.К. Мазуренко. - Суми, 2025 р. – с. 26
Методичні вказівки щодо педагогічної практики спрямовані на формування викладацьких компетентностей аспірантів, розвиток здатності реалізовувати освітній процес, застосовувати сучасні методи та підходи навчання, аналізувати й оцінювати власну педагогічну діяльність, а також ефективно взаємодіяти зі здобувачами та іншими стейкхолдерами освітнього процесу.

Рецензенти:

Болгова Н.В., к.с-г.н., доцент кафедри технологій та безпечності харчових продуктів СНАУ,

Сильчук Т.А., д-р. т. н., професор кафедри готельно-ресторанної справи НУХТ

Відповідальний за випуск:

Мельник О.Ю., гарант освітньої програми, к.т.н., доцент кафедри технології харчування СНАУ.

Рекомендовано до видання Радою із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти факультету харчових технологій. Протокол №4 від «28» листопада 2025 року.

© Сумський національний
аграрний університет, 2025

ЗМІСТ

ЗМІСТ	4
ВСТУП.....	5
1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	6
2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	9
3. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	11
<i>3.1. З'ясування мети та завдань практики</i>	<i>11</i>
<i>3.2. Складання календарного плану проходження практики</i>	<i>12</i>
<i>3.3. Ознайомлення з організаційною, навчально-методичною та науковою роботою кафедри</i>	<i>13</i>
<i>3.4. Відвідування занять керівника практики та інших членів кафедри</i>	<i>14</i>
<i>3.5. Підготовка силябусу освітнього компонента</i>	<i>14</i>
<i>3.6. Підготовка звіту з практики</i>	<i>15</i>
<i>3.7. Захист звіту з практики</i>	<i>15</i>
4. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ЗВІТУ	16
5. ПІДСУМКИ ПРАКТИКИ	17
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	20
Додаток А	22
Додаток Б	23
Додаток В	24
Додаток Г	25

ВСТУП

Педагогічна практика є обов'язковим компонентом освітньо-наукової програми підготовки здобувачів ступеня доктора філософії третього рівня вищої освіти зі ОНП «Харчові технології» та є завершальним етапом практичної підготовки аспірантів. Практика проводиться на другому курсі в другому семестрі і триває три тижні відповідно до навчального плану та положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти в університеті.

Метою педагогічної практики є формування у здобувачів професійних компетентностей, необхідних для здійснення викладацької діяльності у закладах вищої освіти, набуття досвіду самостійного проведення лекційних, лабораторних, практичних занять, а також розвитку педагогічного мислення, культури та етики викладача. Під час проходження практики аспіранти закріплюють і поглиблюють знання з фахових дисциплін, формують уміння планувати освітній процес, розробляти навчально-методичні матеріали та оцінювати результати навчання студентів.

Педагогічна практика на факультеті харчових технологій проводиться на базі двох випускових кафедр – кафедри технології харчування та кафедри технології та безпечності харчових продуктів, які забезпечують фахову підготовку здобувачів за освітньо-науковими програмами з харчових технологій. До керівництва практикою залучаються досвідчені науково-педагогічні працівники кафедр, які здійснюють методичний супровід, консультування та оцінювання роботи аспірантів.

Під час педагогічної практики здобувачі ступеня доктора філософії мають можливість перевірити власну готовність до викладацької діяльності, реалізувати свій науково-педагогічний потенціал, опанувати сучасні методики викладання фахових дисциплін зі спеціальності «Харчові технології». Особлива увага приділяється інтеграції результатів наукових досліджень аспірантів у зміст освітнього процесу, що сприяє оновленню навчальних курсів і підвищенню їх практичної значущості.

Результатом проходження педагогічної практики є засвоєння здобувачами принципів академічної доброчесності, педагогічної етики, толерантності, відповідальності за результати освітньої діяльності, а також формування навичок самоаналізу власної педагогічної діяльності. Отриманий під час практики досвід сприятиме подальшому професійному зростанню аспірантів, удосконаленню їхньої педагогічної майстерності та розвитку науково-педагогічного мислення.

Методичні рекомендації щодо організації, проведення та звітування з педагогічної практики призначені для здобувачів ступеня доктора філософії ОНП «Харчові технології» усіх форм навчання.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Метою педагогічної практики є формування викладацьких компетентностей здобувачів ступеня доктора філософії.

Завданнями педагогічної практики є формування у здобувача:

- уміння розробляти та реалізовувати освітній компонент у межах своєї спеціальності (галузі знань);
- здатності формувати ефективну стратегію навчання-викладання-оцінювання відповідно до цілей та результатів навчання, в тому числі віртуальному освітньому середовищі;
- здатності використовувати знання зі спеціальності у викладанні, інтегрувати їх в освітній компонент, який викладає;
- здатності застосовувати різні методи, підходи викладання та форми рефлексії;
- уміння аналізувати процес навчання, в тому числі оцінювати своє викладання відповідно до навчальних цілей;
- здатності працювати у цілеспрямованій взаємодії зі здобувачами, використовуючи інтерактивні методи навчання відповідно до ситуації;
- уміння співпрацювати з різними стейкхолдерами освітнього процесу (академічною спільнотою, студентами, відповідними відділами тощо).

Науково-педагогічна практика закріплює у аспірантів *загальні та фахові компетентності*. Зокрема, *загальні* компетентності:

ЗК 1.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність генерувати нові ідеї (креативність),
та *фахові* компетентності:

ФК4.Здатність критично аналізувати та оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку харчових технологій.

ФК6. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти

ФК7. Здатність застосовувати знання для встановлення закономірностей втрат при реалізації технологічного процесу, при проведенні технологічних розрахунків; здатність використовувати на практиці знання принципів ресурсо- та енергозбереження при розробці чи удосконалення технологій харчових продуктів.

та дозволяє досягнути такі *програмні результати навчання*:

ПРН1. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми у сфері харчових технологій державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ПРН8. Розробляти і викладати спеціальні дисципліни з харчових технологій у закладах вищої освіти, здійснювати навчально-методичне забезпечення освітнього процесу.

ПРН10. Знати та розуміти філософську методологію наукового пізнання та психолого-педагогічні аспекти професійно-наукової діяльності. Планувати та здійснювати освітній процес на основі сучасних методологічних принципів, демонструвати навички лідерства і саморегуляції на основі самопізнання.

У підсумку педагогічної практики здобувач повинен:

- опанувати базові принципи організації педагогічної діяльності;
- ознайомитися з колом посадових обов'язків науково-педагогічного працівника;
- відвідувати заняття провідного викладача (наукового керівника курсу) та вивчати його підходи, досвід і педагогічні ідеї щодо проведення навчальних занять;
- засвоїти сучасні та інноваційні методи і прийоми навчання;
- підготувати й провести лекційне або практичне або лабораторне заняття за необхідності;
- набувати навичок розроблення методичної документації та завдань для поточного контролю знань здобувачів;
- організовувати, осмислювати й оцінювати власну педагогічну діяльність;
- чітко, логічно та доступно викладати навчальний матеріал, добирати й застосовувати відповідні засоби для реалізації технологій навчання;
- аналізувати навчальну та навчально-методичну літературу і використовувати її для побудови власного викладу програмного матеріалу;
- володіти методикою проведення занять із використанням мультимедійних засобів;
- застосовувати різні види, форми та методи роботи зі здобувачами освіти;
- організовувати ефективну навчально-педагогічну взаємодію із здобувачами для досягнення поставлених цілей;
- професійно реагувати на зміну умов, ухвалювати самостійні рішення та відповідати за них, формуючи й удосконалюючи власні soft skills.

Зміст педагогічної практики докторів філософії охоплює дві взаємопов'язані складові: *наукову та навчально-методичну роботу*. Попри те, що основною метою практики є професійне становлення майбутнього викладача, елементи наукової діяльності підтримують розвиток умінь, необхідних для якісного викладання у вищій школі.

Наукова складова практики може включати:

- підготовку оглядового матеріалу або фрагмента дисертаційної роботи, пов'язаного з експериментальною частиною дослідження;

- участь у роботі кафедри, зокрема в підготовці збірників, конференцій та інших заходів;
- освоєння методів опрацювання статистичних даних, отриманих у межах власного дослідження;
- написання статті або тез доповіді спільно з керівником практики;
- підготовку повідомлень для наукових семінарів та виступи на них;
- участь в організації та проведенні наукових конференцій для здобувачів;
- рецензування лекційних текстів або наукових статей колег-практикантів;
- наукове редагування навчально-методичних і наукових матеріалів;
- застосування наукових підходів, методів і принципів під час підготовки та проведення власних занять.

Навчально-методична робота становить основну частину педагогічної практики й спрямована на формування професійної компетентності майбутнього викладача. Вона охоплює:

- ознайомлення з методичною системою кафедри та роботою керівника, до якого закріплений практикант;
- вивчення принципів планування та організації навчальних занять;
- засвоєння методів організації та контролю роботи здобувачів під час навчального процесу;
- освоєння способів керування самостійною роботою здобувачів;
- опрацювання методики підготовки до занять і методики викладання через відвідування занять викладачів та проведення власних занять під керівництвом наставника.

Види педагогічної практики

1. Пасивна практика. На цьому етапі практикант:

- відвідує лекції, семінари, консультації викладачів;
- спостерігає за заняттями колег-практикантів і бере участь у їх рецензуванні;
- знайомиться з організацією навчально-виховного процесу та методичною діяльністю кафедри;
- отримує конкретні завдання для підготовки власних лекцій і навчальних матеріалів.

Пасивна практика створює основу для переходу до активної роботи.

2. Активна практика. На цьому етапі практикант самостійно:

- проводить лабораторні та практичні заняття;
- читає лекції з дисциплін кафедри;
- надає консультації та виконує завдання з навчально-методичної роботи.

Перед допуском до занять практикант подає керівникові дисертаційної роботи тексти лекцій і матеріали для лабораторних занять на перевірку. На

проведених заняттях можуть бути присутні викладачі кафедри (факультету) та інші практиканти. Після проведення практикантом занять, відбувається обговорення, на якому аналізуються сильні сторони та недоліки, методичні рішення, використання наочності та прийомів активізації навчання.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Керівництво педагогічною практикою здобувачів ступеня доктора філософії ОНП «Харчові технології» здійснюється науковими керівниками та керівниками від кафедр технології харчування або технології та безпечності харчових продуктів факультету харчових технологій.

За погодженням із науковим керівником завідувач відповідної кафедри може ініціювати призначення іншого керівника педагогічної практики, зокрема у випадках, коли науковий керівник здобувача не є штатним працівником університету.

Рішення кафедри оформлюється витягом із протоколу її засідання з відповідним обґрунтуванням і підписом наукового керівника (керівників) здобувача. Документ подається до відділу аспірантури та докторантури не пізніше ніж за один місяць до початку семестру, у якому заплановано педагогічну практику.

Програма педагогічної практики здобувачів ступеня доктора філософії затверджується у встановленому порядку відповідно до вимог університету до робочих програм (силабусів) навчальних дисциплін. Вона враховує мету, завдання та очікувані результати, визначені *Положенням про педагогічну практику здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти в Сумському національному аграрному університеті*, та розробляється проектною групою ОНП «Харчові технології».

Базою проходження педагогічної практики, як правило, є кафедра факультету харчових технологій, за якою закріплений здобувач. У разі виробничої чи дослідницької співпраці з іншими закладами вищої освіти або науковими установами, здобувач може проходити педагогічну практику в іншому ЗВО. Рішення про зміну бази практики подається до відділу аспірантури та докторантури не пізніше ніж за місяць до початку семестру.

Місцем проходження практики здобувачів-іноземців може бути університет-партнер, якщо таке передбачено угодою між Університетом та університетом-партнером. У цьому випадку організація практики здійснюється на базі партнерського університету за умови виконання обов'язкових завдань, визначених програмою педагогічної практики.

Педагогічна практика здобувачів ступеня доктора філософії факультету харчових технологій передбачає такі основні *етapi*:

1. Формування календарного плану роботи відповідно до силабусу педагогічної практики з урахуванням розкладу занять дисципліни, в межах якої здобувач реалізує завдання практики.

2. Розроблення освітнього компонента або його частини, зокрема формулювання результатів навчання, обґрунтування стратегії викладання–навчання–оцінювання, підготовка робочої програми (силабусу), методичних матеріалів, презентацій, тестів тощо.

3. Відвідування навчальних занять науково-педагогічних працівників кафедри, спостереження за їх методикою викладання, застосуванням інтерактивних технологій, засобів контролю знань і розвитку пізнавальної активності здобувачів.

4. Проведення навчальних занять (лекційних, лабораторних, практичних, консультаційних), узгоджених із керівником практики. На всіх заняттях обов'язкова присутність керівника практики.

5. Проведення відкритого заняття, яке може бути ініційоване керівником практики за погодженням із завідувачем кафедри. Результати відкритого заняття оформлюються протоколом і долучаються до звіту.

6. Оформлення звіту про педагогічну практику, що включає опис виконаних завдань, самооцінку досягнутих результатів, методичні матеріали та аналітичні висновки.

На завершальному етапі здобувач організовує анкетування здобувачів за необхідності, які брали участь у його заняттях, з метою отримання зворотного зв'язку. Анкета може бути розроблена здобувачем самостійно та погоджена з керівником практики або використовуватися з університетської системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Аспіранти, які під час навчання в аспірантурі працюють у Сумському національному аграрному університеті або інших закладах вищої освіти на посадах науково-педагогічних працівників, можуть подати заяву на ім'я проректора з наукової та міжнародної діяльності про зарахування результатів педагогічної практики на підставі документально підтвердженого досвіду викладання.

До заяви додаються:

- копія трудової книжки або довідка з відділу кадрів;
- робоча програма (силабус) з дисципліни, розроблена аспірантом або за його участю;
- протокол відкритого заняття з дисципліни, яку він викладає, з підписом керівника практики.

У цьому випадку звіт за результатами педагогічної практики має містити всі підтверджувальні документи та самоаналіз педагогічної діяльності.

Якщо діяльність здобувача під час практики визнана незадовільною, він вважається таким, що не виконав індивідуальний план освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Здобувачі, які з поважних причин (хвороба, наукове стажування, сімейні обставини) не пройшли педагогічну практику в запланований термін, проходять її в інший час, визначений кафедрою та погоджений із відділом аспірантури.

Права та обов'язки учасників педагогічної практики

Керівник педагогічної практики здійснює:

- організаційний та методичний супровід здобувача;
- консультування щодо підготовки до занять і розроблення навчальних матеріалів;
- формативне й сумативне оцінювання результатів практики;
- контроль за дотриманням педагогічної етики, вимог академічної доброчесності та Антикорупційної програми Сумського НАУ.

Керівник має право залучати інших науково-педагогічних працівників кафедри до спостереження та оцінювання занять здобувача.

Здобувач ступеня доктора філософії під час проходження педагогічної практики має всі права та обов'язки, визначені Законом України «Про вищу освіту» та внутрішніми нормативними актами Сумського НАУ.

Він зобов'язаний дотримуватися академічної доброчесності, виконувати індивідуальний план практики, вчасно подавати звітну документацію та забезпечувати належний рівень педагогічної культури, що відповідає сучасним вимогам підготовки фахівців у галузі харчових технологій.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Самостійна робота здобувача ступеня доктора філософії є важливою складовою педагогічної практики, спрямованою на формування професійних компетентностей майбутнього викладача закладу вищої освіти. Вона передбачає активне залучення аспіранта до освітнього процесу, засвоєння методики викладання навчальних дисциплін, оволодіння педагогічними технологіями, формами і методами організації навчання у закладах вищої освіти.

Самостійна робота виконується згідно з індивідуальним планом та передбачає виконання низки завдань, що забезпечують практичну реалізацію теоретичних знань, набуття досвіду викладання, а також розвиток умінь планувати, аналізувати й удосконалювати освітній процес.

3.1. З'ясування мети та завдань практики

Початковим етапом проходження педагогічної практики є з'ясування її

мети, завдань, структури та очікуваних результатів. На цьому етапі аспірант ознайомлюється з Положенням про педагогічну практику, програмою практики, індивідуальним планом та вимогами кафедри до її виконання. Важливо, щоб здобувач усвідомив значення практики як складової підготовки майбутнього науково-педагогічного працівника, яка поєднує теоретичну підготовку з реальним педагогічним досвідом.

Аспірант аналізує мету та завдання практики, визначає їх взаємозв'язок із власною освітньо-науковою програмою, темою дисертаційного дослідження та майбутньою викладацькою діяльністю. На основі цього він формулює особисті цілі проходження практики, які можуть включати:

- удосконалення знань із методики викладання дисципліни за спеціальністю;
- формування навичок організації освітнього процесу та роботи зі студентами;
- розвиток комунікативної культури викладача;
- оволодіння сучасними освітніми технологіями, методами оцінювання навчальних досягнень студентів;
- формування аналітичного підходу до оцінки педагогічних ситуацій.

Крім того, аспірант уточнює очікувані результати практики — знання, уміння та компетентності, які мають бути сформовані в процесі виконання завдань. На цьому етапі доцільно здійснити самооцінку початкового рівня педагогічної підготовки та визначити напрями її вдосконалення.

З'ясування мети й завдань практики є основою для подальшої ефективної організації діяльності здобувача, визначення пріоритетів у роботі, планування часу та ресурсів

3.2. Складання календарного плану проходження практики

Після ознайомлення з метою та завданнями педагогічної практики аспірант переходить до складання календарного плану (додаток Б) її проходження, який є основним організаційним документом, що регламентує його діяльність протягом усього періоду практики.

Календарний план визначає послідовність, зміст та терміни виконання усіх видів робіт, передбачених програмою, і сприяє раціональному розподілу часу між теоретичною підготовкою, методичною діяльністю, проведенням занять і підготовкою звітної документації.

Під час укладання календарного плану аспірант враховує:

- загальну тривалість практики (3 тижні) та кількість академічних годин, передбачених силабусом;
- графік навчального процесу кафедри або освітньої програми;

- наявність методичних і наукових заходів, у яких необхідно взяти участь (відвідування занять, засідання кафедри, наукові семінари тощо);
- терміни виконання проміжних і підсумкових завдань, зокрема підготовку силабусу, звіту з практики, проведення занять і захисту результатів.

У календарному плані доцільно чітко відобразити етапи практики, зокрема:

1) Організаційно-підготовчий етап (ознайомлення з кафедрою, документацією, планування діяльності).

2) Основний етап (участь у навчальному процесі, виконання педагогічних завдань, відвідування занять).

3) Підсумковий етап (підготовка звіту, самоаналіз, захист практики).

Календарний план обов'язково узгоджується з керівником практики та затверджується на кафедрі. Він може бути складений у формі таблиці, де зазначаються конкретні види робіт, їх зміст, терміни виконання, форми звітності та відповідальні особи.

Ретельне планування сприяє системності виконання завдань, підвищує ефективність практики та дозволяє аспіранту раціонально розподілити час для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії.

3.3. Ознайомлення з організаційною, навчально-методичною та науковою роботою кафедри

Цей етап передбачає активне включення аспіранта у діяльність кафедри, на базі якої проходить педагогічна практика. Здобувач має детально ознайомитися з організаційною структурою кафедри, її основними напрямками роботи, кадровим складом, навчальними дисциплінами, що забезпечуються кафедрою, а також із навчально-методичною документацією.

Під час ознайомлення аспірант вивчає:

- навчальні плани та освітньо-професійні програми підготовки студентів;
- силабуси навчальних дисциплін і методичні матеріали для самостійної роботи студентів;
- форми і критерії оцінювання навчальних досягнень;
- інноваційні підходи до організації освітнього процесу.

Крім того, аспірант бере участь у засіданнях кафедри, наукових семінарах, педагогічних дискусіях, обговореннях навчально-методичних питань. Він може долучатися до розроблення навчально-методичних матеріалів, оновлення силабусів, рекомендацій для студентів або електронних освітніх ресурсів.

Особлива увага приділяється ознайомленню з науковим напрямом роботи кафедри. Аспірант аналізує тематику наукових досліджень, їхній зв'язок із

освітнім процесом, бере участь у наукових обговореннях, що сприяє інтеграції власної наукової діяльності у педагогічну практику.

Результатом цього етапу є формування у здобувача цілісного уявлення про функціонування кафедри як структурного підрозділу закладу вищої освіти, що поєднує навчальну, методичну та наукову діяльність.

3.4. Відвідування занять керівника практики та інших членів кафедри

Під час проходження практики аспірант обов'язково відвідує заняття досвідчених викладачів кафедри (лекційні, практичні, лабораторні, семінарські), що є важливим етапом спостереження і аналізу педагогічного процесу.

Метою цього виду діяльності є вивчення стилю педагогічного спілкування, методики викладання, структури занять, форм активізації навчальної діяльності студентів, а також ознайомлення з технологіями контролю знань та використанням інноваційних освітніх засобів.

Після кожного відвіданого заняття аспірант складає аналітичну характеристику, де фіксує сильні сторони та особливості побаченого заняття, педагогічні прийоми викладача, реакцію студентів, ефективність застосованих методів. Цей аналіз обговорюється з керівником практики, який надає рекомендації щодо вдосконалення педагогічних умінь здобувача.

Таке спостереження дозволяє аспіранту глибше зрозуміти специфіку організації навчального процесу у закладі вищої освіти, розвинути аналітичне мислення та підготуватися до проведення власних навчальних занять.

3.5. Підготовка силабусу освітнього компонента

Розроблення силабусу є одним із ключових завдань педагогічної практики, що дозволяє аспіранту продемонструвати розуміння сучасних підходів до планування освітнього процесу.

Аспірант самостійно готує проєкт силабусу з навчальної дисципліни за спеціальністю або тематикою, узгодженою з кафедрою. У процесі підготовки він опановує методику формування результатів навчання, визначення змістових модулів, розподілу навчальних годин між різними видами діяльності студентів.

У силабусі мають бути відображені:

- мета та очікувані результати навчання (з урахуванням компетентнісного підходу);
- зміст навчального матеріалу, поділений за модулями або темами;
- форми проведення занять (лекції, практичні, лабораторні, самостійна робота);
- критерії оцінювання та методи контролю результатів навчання;
- рекомендована література та додаткові ресурси.

Під час виконання цього завдання аспірант узгоджує структуру та зміст силабусу з керівником практики, враховує особливості цільової аудиторії, специфіку освітньої програми та сучасні тенденції у вищій освіті.

Розроблення силабусу сприяє формуванню у здобувача навичок педагогічного проектування, стратегічного планування освітнього процесу та підготовки навчально-методичних документів на рівні сучасних стандартів.

3.6. Підготовка звіту з практики

Завершальним етапом педагогічної практики є складання підсумкового звіту, який узагальнює результати виконання індивідуального плану та відображає рівень сформованості професійних компетентностей аспіранта.

У звіті мають бути представлені такі структурні елементи:

- коротка характеристика бази практики (кафедри, закладу освіти);
- опис виконаних завдань і видів діяльності;
- аналітичні спостереження за навчальними заняттями;
- характеристика участі у методичній та науковій роботі кафедри;
- власний проєкт силабусу або навчально-методичний матеріал;
- узагальнення результатів і самооцінка здобутих умінь.

Звіт оформлюється відповідно до встановлених кафедрою вимог, у друкованому або електронному вигляді, із дотриманням норм академічної доброчесності. До звіту можуть додаватися додатки: календарний план, силабус, спостережні листи, аналітичні відгуки, інші підтверджувальні документи.

Якісно підготовлений звіт є не лише формою звітності, а й інструментом рефлексії, що дозволяє аспіранту проаналізувати власний педагогічний досвід, визначити напрями подальшого професійного розвитку та самовдосконалення.

3.7. Захист звіту з практики

Завершальним етапом педагогічної практики є захист звіту, під час якого аспірант узагальнює отриманий досвід та демонструє сформовані педагогічні компетентності. Звіт повинен містити опис виконаних завдань, аналіз проведених занять, характеристику навчально-методичної роботи кафедри, а також особисті висновки щодо вдосконалення професійної підготовки викладача.

Елементом підсумкового контролю за необхідності може бути проведення лекційного заняття аспірантом у присутності всіх викладачів кафедри. Це заняття є своєрідним підсумком практики, що дає змогу продемонструвати рівень володіння педагогічною майстерністю, уміння організовувати навчальний процес, застосовувати сучасні методи і технології викладання, підтримувати контакт зі студентською аудиторією.

За результатами захисту практики надаються рекомендації щодо подальшого вдосконалення педагогічної діяльності.

4. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ЗВІТУ

Звіт про педагогічну практику є основним документом, який відображає зміст, обсяг і результати виконаної роботи здобувача в процесі проходження практики. Його оформлення має відповідати встановленим вимогам університету, бути чітким, логічно структурованим і змістовним.

Загальні вимоги. Збір матеріалу для звіту здійснюється систематично протягом усього періоду практики відповідно до календарного плану. Аспірант повинен фіксувати всі види діяльності, спостереження, проведені заняття, участь у методичній та організаційній роботі кафедри.

По завершенні практики у звіті необхідно узагальнити отримані результати, відобразити власні досягнення, проаналізувати сформовані педагогічні компетентності, подати оцінку ефективності проведених занять і здійсненої науково-методичної діяльності.

Звіт має бути оформлений у письмовій формі державною мовою, без граматичних і стилістичних помилок, з дотриманням науково-методичного стилю викладу.

Структура звіту. Звіт про педагогічну практику повинен містити такі обов'язкові складові (згідно з Положенням про педагогічну практику здобувачів ступеня доктора філософії затвердженого в Університеті):

1. Титульний лист (додаток А).
2. Календарний план роботи, затверджений керівником практики (додаток Б).
3. Розроблений освітній компонент або його частини (робоча програма, силабус, лекційний матеріал, методичні рекомендації, завдання для самостійної чи практичної роботи тощо).
4. Лист формативного оцінювання здобувача за результатами педагогічної практики (додаток В).
5. Лист сумативного (підсумкового) оцінювання досягнення очікуваних результатів навчання (додаток Г).

До звіту можуть бути додані *додаткові документи*, серед яких:

- анкета зворотного зв'язку, розроблена здобувачем;
- протокол відкритого заняття (за наявності рішення кафедри про його проведення);
- інші документи, визначені керівником практики.

Рекомендована структура основної частини звіту. Основна частина звіту повинна логічно відображати зміст педагогічної діяльності та містити такі орієнтовні розділи:

- загальна характеристика бази практики: коротка інформація про кафедру чи освітню програму, в межах якої проходить практика, напрями підготовки, контингент здобувачів освіти, навчально-методичне забезпечення;
- організація педагогічної діяльності: участь у лекційних, практичних і лабораторних заняттях; види навчальної роботи, що виконувалися під час практики; застосовані методи та технології навчання;
- розроблення та апробація освітнього компонента: характеристика створених навчально-методичних матеріалів (силабусу, презентацій, тестів, методичних вказівок тощо);
- методичний аналіз проведених занять: опис форм і методів навчання, використаних дидактичних засобів, застосування цифрових технологій;
- самоаналіз професійної діяльності: оцінка рівня власної педагогічної майстерності, сформованості викладацьких компетентностей, труднощів, які виникли під час практики, та шляхів їх подолання;
- науково-дослідницький компонент педагогічної практики: опис участі в науково-методичній роботі кафедри, семінарах, конференціях, підготовці публікацій чи навчально-методичних матеріалів;
- висновки та пропозиції: загальні результати проходження практики, оцінка ефективності освітнього процесу, рекомендації щодо удосконалення навчальних курсів, методів та форм викладання.

Вимоги до оформлення звіту. Звіт має бути виконаний на аркушах формату А4 з полями: ліве – 25 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Шрифт – Times New Roman, 14 кегль, міжрядковий інтервал – 1,5. Нумерація сторінок наскрізна, починаючи з титульного аркуша (номер на ньому не проставляється).

Вимоги до змісту і стилю викладу. Звіт має бути написаний самостійно здобувачем, на основі фактичних матеріалів педагогічної практики. Не допускається включення фрагментів з літературних джерел без посилань.

Текст повинен бути чітким, логічним, узгодженим, без надмірної теоретизації, з акцентом на практичний досвід і педагогічні результати. Опис має містити елементи аналізу, узагальнення і самооцінки

5. ПІДСУМКИ ПРАКТИКИ

Оцінювання виконання програми педагогічної практики здобувачами ступеня доктора філософії здійснюється керівником практики у процесі реалізації індивідуального плану згідно з затвердженим графіком. У процесі

контролю застосовуються сумативне (табл. 5.1-5.2) й формативне (табл. 5.3-5.4) оцінювання результатів практики. Формативне оцінювання передбачає надання поточного зворотного зв'язку, спрямованого на вдосконалення професійних умінь, корекцію діяльності та своєчасне усунення недоліків. Сумативне оцінювання визначає кінцевий рівень сформованості компетентностей здобувача на завершальному етапі проходження практики.

Підсумки педагогічної практики підбиваються на основі результатів підготовки та захисту письмового звіту під час підсумкового засідання кафедри. Підсумкова оцінка визначається з урахуванням вимог кредитно-модульної системи організації освітнього процесу (табл. 5.4). Звіти підписуються керівниками практики та затверджуються підсумковою заліковою оцінкою на титульному аркуші.

Здобувачі, які не виконали окремі елементи програми практики або не досягли мінімального рівня у 60 балів, вважаються такими, що не отримали залік. У цьому випадку їм необхідно доопрацювати програмні завдання відповідно до індивідуальних рекомендацій керівника практики для повторного оцінювання.

Таблиця 5.1

Сумативне оцінювання

Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1	Заняття 1-5 (підготовка плану, підбір матеріалу)	50 балів / 50%	Відповідно до розкладу
2	Підготовка си́лабусу освітнього компонента	20 балів / 20 %	Відповідно до графіку освітнього процесу
3	Залік (захист звіту)	30 балів / 30 %	Відповідно до графіку освітнього процесу

Таблиця 5.2

Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
1	2	3	4	5
Заняття 1-5	<4 бали	5-6 балів	7-8 балів	9-10 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано або виконано із значною кількістю помилок.	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання.	Виконано усі вимоги завдання.	Виконані усі вимоги завдання, продемонстровано креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми.
Підготовка си́лабусу освітнього компонента	<10 бали	11-14 балів	15-18 балів	19-20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано або	Більшість вимог виконано, але окремі складові	Виконано усі вимоги завдання.	Виконані усі вимоги завдання, продемонстровано

	виконано із значною кількістю помилок.	відсутні або недостатньо розкриті.		креативність, силабус має відповідну структуру та завершену форму.
Залік (захист звіту з практики)	< 12 балів	12-23 бали	24-29 балів	30 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Відповіді на всі питання наведено, але окремі складові відповідей відсутні або недостатньо розкриті	Відповіді на всі питання наведено	Відповіді на всі питання наведено, продемонстрована креативність, запропоновано власне вирішення проблеми

Таблиця 5.3

Формативне оцінювання

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Самооцінювання	Після заняття
2	Усний зворотний зв'язок від здобувача під час підготовки та проведення занять	Після заняття
3	Усний зворотний зв'язок від здобувача під час підготовки силабусу	
4	Взаємооцінювання	Після заняття

Таблиця 5.4

Шкали оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
85–89	B	добре	
75–84	C		
70–74	D	задовільно	
60–69	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного захисту звіту	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов’язковим повторним проходженням практики	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисциплін

Розподіл балів за підготовку, оформлення звіту про педагогічну практику та його захист перед комісією визначається відповідно до силабусу освітнього компоненту з організації педагогічної практики здобувачів ступеня доктора філософії.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Законодавчі та нормативні документи

1. 1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>.
3. Положення про організацію освітнього процесу в Сумському національному аграрному університеті, введене в дію наказом ректора № 350/ОД від 28.08.2024 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/cytmxh>.
4. Положення про порядок розгляду апеляцій студентів у Сумському національному аграрному університеті, затверджене наказом ректора № 410-к від 28.10.2021 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/vvgtjm>.
5. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затверджене наказом МОН України від 15.05.2024 № 686 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24#Text>.
6. Положення про педагогічну практику здобувачів ступеня доктора філософії у Сумському національному аграрному університеті, затверджене Вченою радою СНАУ (протокол № 14 від 24.02.2025) та введене в дію наказом ректора № 72/1/од від 28.02.2025.
7. ЄКТС. Довідник користувача. 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2016/01/2016_ECTS_Users_Guide-2015_Ukrainian_translation.pdf.
8. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Схвалено сектором вищої освіти НМР МОН України, протокол від 23.11.2017 № 19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf>.
9. Національна рамка кваліфікацій, затверджена постановою КМУ від 23.11.2011 № 1341 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>.
10. ISCED (Міжнародна стандартна класифікація освіти, МСКО) 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

11. ISCED-F (Міжнародна стандартна класифікація освіти – Галузі, МСКО-Г) 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf>.

Навчальна та навчально-методична література

12. Педагогічна майстерність викладача : навч. посіб. / за ред. О. І. Підласого. – Київ : Видавничий дім «Слово», 2018. – 256 с.

13. Педагогіка вищої освіти : навч.-метод. комплекс / за ред. С. У. Гончаренка. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 348 с.

14. Рибалко Ю. В., Зазимко О. В. Формування результатів навчання в науках про навколишнє середовище: тренінг-курс. – НУБіП, 2017 ; Одеса : НУ «ОМА», 2017. – 50 с. – Режим доступу: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/1._formuvannya_rezultativ_navchannya_v_naukah_pro_navkolishnie_seredovishche.pdf

15. Захарченко В. М., Луговий В. І., Рашкевич Ю. М., Таланова Ж. В. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / за ред. В. Г. Кременя. – Київ : ДП «НВЦ “Пріоритети”», 2014. – 120 с.

16. Глобальні цілі сталого розвитку: кейси для ухвалення управлінських рішень : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. М. Петрушенка. – Суми : СумДУ, 2020. – 122 с.

17. Гриньова М. В., Кононець Н. В. Компетентнісний підхід у професійній підготовці : електронний посібник для здобувачів третього освітньо-наукового рівня.

18. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1IJtjefmfqO1uNCn4p9cT5g6_58h0Cxxq9/view.

19. Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naqa.gov.ua/>.

20. Пентилюк М. І., Олексенко В. П., Гайдаєнко І. В. Навчально-науково-дослідна робота студентів : навч.-метод. посіб. – Херсон, 2020. – 158 с.

21. Мельник О. Ю., Савченко-Перерва М. Ю., Степанова Т. М. та ін. Харчові технології. Частина 1. Інновації в харчовій галузі : підручник для аспірантів / за заг. ред. О. Ю. Мельник. – Одеса : Олді+, 2024. – 145 с.

Зразок титульного аркуша до звіту

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет _____

Кафедра _____

**ЗВІТ
З ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

Здобувач _____ (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Спеціальність _____ Шифр, назва

Освітньо-наукова програма _____ Назва

Керівник практики _____ (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Календарний план роботи Протягом педагогічної практики

Здобувач _____

Спеціальність _____

Освітньо-наукова програма _____

Дисципліна, в межах якої реалізуються
завдання педагогічної практики _____Освітня програма, в межах якої викладається дисципліна:
Рівень вищої освіти: _____

Назва: _____

Вид роботи, які є обов'язковими в межах педагогічної (практики)	Період	Примітки
Відвідування занять здобувачем дисциплін, які викладає його науковий керівник, або інші НПП		
Ознайомлення з програмними результатами навчання, які має забезпечити дисципліна, робочою програмою (силабусом) дисципліни		
Розроблення частини дисципліни, в тому числі РН, які будуть забезпечені, методи викладання, які будуть застосовані для досягнення		
Формування стратегії оцінювання, в тому числі формативне оцінювання, яке планує застосувати здобувач		
Погодження з керівником, коригування		
Розроблення анкети зворотного зв'язку		
Заняття 1, обговорення з керівником		
Заняття 2, обговорення з керівником		
Заняття 3 обговорення з керівником		
Заняття 4 обговорення з керівником		
Заняття 5 обговорення з керівником		
Анкетування студентів		
Аналіз результатів анкетування, обговорення із керівником результатів анкетування		
Підготовка звіту		
Оцінювання керівником		

Додаток В

Форма формативного оцінювання здобувача за результатами проходження педагогічної практики

Сильні сторони здобувача	Потребує удосконалення
Рекомендації щодо наступного удосконалення	
Думка здобувача (саморефлексія)	

Форма сумативного оцінювання здобувача за результатами проходження
педагогічної практики

Складова викладацької компетентності	Рівень			
	недостатній	задовільний	достатній	високий
Уміння розробляти освітній компонент у межах своєї спеціальності (галузі знань),				
Здатність формувати ефективну стратегію навчання-викладання-оцінювання відповідно до цілей та результатів навчання				
Здатність використовувати знання зі спеціальності у викладанні, інтегрувати їх у дисципліну, яку викладає				
Уміння застосовувати передбачені навчальним завданням та РН методи оцінювання, в тому числі формативного для забезпечення максимального прогресу студентів у навчанні				
Здатність застосовувати різні методи викладання та форми рефлексії				
Уміння аналізувати процес навчання, в тому числі оцінювати своє викладання відповідно до навчальних цілей				
Здатність працювати у цілеспрямованій взаємодії зі студентами, використовуючи інтерактивні навички відповідно до ситуації				
Уміння співпрацювати з різними стейкхолдерами освітнього процесу (академічною спільнотою, студентами, адміністративними службами тощо).				

Загальна оцінка педагогічної практики _____
(к-ть балів, оцінка за національною шкалою)

Науковий керівник /
(керівник практики)

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

**Мельник Оксана Юріївна
Середа Ольга Григорівна
Мазуренко Ігор Костянтинович**

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКИ

(ОК)

**для здобувачів 2 курсу
ОНП «Харчові технології»
ступінь вищої освіти «Доктор філософії»**

Суми, РВВ, Сумський національний аграрний університет,
вул. Г. Кондратьєва, 160

Підписано до друку: Формат : Гарнітура Times New Roman
Тираж: Замовлення _____ Ум. друк. арк.
